

que accendit. Deus adest, et pavet illa; ille immissum ignem auget, ut magis caleat, illa ortas affectiones nutrit, ut eò amplius magis reddatur incendium, quò abundantius subministratur materia accendendi.» Fundatur hæc descriptio, sicut et ipsa contemplatio ignea, in S. Scripturâ, *Cant.* viii, 6: *Lampades ejus lampades ignis*, vel juxta hebræum, *tanquam pruina, vel carbones igniti*. Et *Luc.* xxiv, 32: *Nonne cor nostrum ardens erat in nobis?* Et S. Dyonisius, *de cæl. Hier.*, c. 15, articulatim indicat naturam et proprietates ignis, ut exinde concludat, meritò in sacris litteris et ab interpretibus et Theologis commendari symbolum ignis, ad significandam Dei, Angelorum et maximè Seraphinorum naturam, et proprietates divini amoris, quo in Deum, in se et alios ardent.

EFFECTUS CONTEMPLATIONIS IGNEÆ.

SCHOLIUM. Contemplatio ignea a similitudine ignis et per suos effectus a P. Godinez, *Praz. Th. Myst.* l. 6, c. 2, bene explicatur. Sicut enim ignis elementaris diversas quasi particulas habet, alias densas, intensas et caloriferas, quæ interiora ligni penetrant: alias verò subtiles, agiles, pellucidas, quæ in flammam abeunt. Ita ignis contemplationis alios habet actus unitivos cum Deo valde intensos, caloriferos et versùs interiora animæ cum summâ affectionum contractione et omnium potentiarum vitalium recollectione tendentes: et sicuti accensa pruina, quantò magis ab igne penetratur, tantò magis resolvitur et paulatim in minutum cinerem convertitur, quo ipsa tegitur et longiùs conservatur. Ita hic ignis divini amoris, quo magis se ad interiora animæ reducit, magis ipsa cinere propriæ cognitionis obtegitur: per quam humilitatem hic charitatis ignis meliùs conservatur. Item sicuti pastilli odoriferi in pruinam injecti in suaveolentes exhalationes conversi copiosè ascendunt, ita dum anima divini amoris affectibus accensis abundat, virtutum moralium affectus ceu vapores cum incendiis amoris exhalantur: tunc anima amat, adorat: amat et se humiliat; amat et se resignat, et obedire appetit: amat et labores sufferendos desiderat: amat et peccata præterita deplorat: atque ex hoc amore raptus, extases et alii miri effectus subinde consequuntur, de quibus in tom. 2 sermo erit. Denique hic amor accommodatur virtutum moralium exercitio quæ uniuscujusque statui magis sunt propriæ: quippe illa con-

templatio semper bona est: quæ se obligationibus ad quas quisque tenetur, accommodat et attemperat.

§ 295.

CONTEMPLATIO FLAMMÆ DESCRIBITUR.

Secundus gradus contemplationis seraphicæ est *contemplatio flammea*, quæ ex S. Dionysio, l. *de cæl. Hier.*, c. 15, describi potest; contemplatio in quâ *ignis* divini amoris est « sensibilis, lucidus, illuminativus, circumvelatis splendoribus clarus, sursum ferens, acutè means, excelsus, neglectus non esse putatur, attritu autem, sicut quâdam vindictâ, connaturaliter et propriè relucet. » Indicatur hæc contemplatio flammea, *Ps.* xxxviii, 4: *In meditatione meâ exardescet ignis*. Et *Ps.* lxxii, 21: *Inflammatum est cor meum*. Et, *Cant.* viii, 6, ubi de divinâ dilectione non solùm dicitur: *Lampades ejus lampades ignis*, sed etiam additur: *atque flammarum* vel juxta lxx. *Alæ ejus, alæ ignis, flammæ ejus*. Quod S. Ambrosius, l. *de Isaac.*, c. 8, ita exponit: « Bona charitas, habens alas ignis ardentis, quæ volitat per pectora et corda Sanctorum, et exurit quidquid materiale et terrenum est, quidquid verò sincerum est, probat, et quod contigerit, suo igne meliorat... Sumamus igitur has alas, quæ sicut flamma ad superiora dirigunt: exuat unusquisque animam suam involucris sordidioribus, et quasi aurum igne approbet detersum luto. » Ex quibus cum Ludovico a Ponte contemplatio flammea brevius definiri potest, l. 10, in *Cant. exhort.* 10, § 3: « Est contemplatio in quâ amor divinus per intentionem terrena relinquit et omnia opera ad gloriam Dei elevat, et quæ sursum sunt solùm quærit et sapit. »

EFFECTUS CONTEMPLATIONIS FLAMMÆ.

SCHOLIUM. Contemplationem flammeam iterum a similitudine ignis et flammæ explicat per effectus P. Godinez, l. 8, c. 3. Quemadmodum enim ignis elementaris habet quasdam partes subtiles,

translucidas, tenues et pellucidas, quæ in pulchram et splendidam flammam abeunt, et magnâ agilitate sursum versûs cælum moventur, ita actus amoris contemplativi flammæ vitales, subtiles et agiles cum anxietatibus amatoris cor sursum versûs Deum rapiunt, cùm videre, et soluto corporis nexu animam intimiùs cum eo uniri vehementer desiderant. Affectus hi subinde in valde sollicitas anxietates abeunt, quæ cor tenerè affligunt et animam suaviter torquent, cò quòd videat, non posse se tam cito a corpore liberari, ut dilecto suo vivaciùs uniatur, quæ in parte intellectuali per simplicem cognitionem vivæ et luminosæ fidei præsentissimum habet: quæ cognitio flammam quamdam amatoriam in voluntate excitat et vivis amoris flammis omnia animæ interiora succendit et inflamat: quæ flamma etiam nonnunquam effectibus externis in corpore, uti vulneratione cordis in S. Theresiâ, vel crepante latere, uti in S. Philippo Nerio etc., de quibus in tom. 2, se manifestat: qui tamen effectus in altissimâ contemplatione et unione cum Deo partem superiorem animæ relinquunt, quam ingens talis personæ verecundia, modestia, circumscriptio, humilitas et propriæ miseriæ ac debilitatis cautissima suspicio consequitur.

§ 296.

EFFECTUS CONTEMPLATIONIS UTRIUSQUE EST
HUMILITAS.

Ex effectibus contemplationis igneæ et flammeæ relatis apparet, utramque in profundâ *humilitate* fundari, eamque ambas comitari et consequi: id quod hic paulò fusiùs demonstrandum est. Definitur autem *humilitas* ex doctrinâ S. Thomæ, q. 161, cum q. 141 et 160: Virtus, quæ temperat et refrænat animum, ne immoderatè tendat in excelsa, sed potiùs teneat se in infimis secundùm subjectionem hominis ad Deum. Hoc modo humilitas distinguitur a temperantiâ et modestiâ, quæ solùm cohibent appetitum ad excelsa in gradu moderato secundùm rectam rationem; cùm e contra humilitas appetitum ad excelsa cohibeat in gradu magis ad infima descendente, et quidem spectatâ hominis subjectione ad Deum, non plus sibi attribuendo, quàm sibi competat secundùm gradum quem a Deo sortitus est, propter quem etiam aliis humiliando se subicit: uti S. Thomas l. c. exponit.

DIVISIO HUMILITATIS.

SCHOLIUM. Inter alias humilitatis divisiones celebris est illa in humilitatem intellectûs et voluntatis seu cognitionis et affectionis a S. Bernardo, *Serm. XLII, in Cant. ad med.*, desumpta ubi docet: «Est humilitas, quam nobis veritas parit et non habet calorem; et est humilitas, quam charitas format et inflamat: atque hæc quidem in affectu, illa in cogitatione consistit.» Quæ divisio est in partes integrales, quia omnis humilitas ex utroque actu integratur, et secundùm rationem partis prævalentis modò dicitur humilitas cognitionis, vel etiam contemplativa, quæ fundatur in cognitione Dei; modò affectionis, seu affectiva, quæ fundatur in cognitione sui.

§ 297.

HUMILITAS AD CONTEMPLATIONEM REQUIRITUR.

Quò altior autem fuerit contemplatio, tantò profundior debet esse *humilitas*. Ita docet 1° S. Scriptura, *Eccli. III, 20*: *Quantò magnus es, humilia te in omnibus et coram Deo invenies gratiam. Quoniam magna potentia Dei solius, et ab humilibus honoratur.* Plura hujus exempla nobis eadem S. Scriptura exhibet. Contemplabatur Abraham in colloquio familiari quidem, sed humillimo cum Deo, *Gen. XVIII, 27*: *Quia semel capi, loquar ad Dominum meum, cum sim pulvis et cinis.* Contemplabatur et humiliabat se David, cùm dixit, *Ps. XXX, 23*: *Ego autem dixi in excessu mentis meæ, projectus sum a facie oculorum tuorum.* *Ps. CXV*: *Ego autem humiliatus sum nimis. Ego dixi in excessu meo, omnis homo (consequenter et ego) mendax.* Contemplabatur Salomon et se humiliabat, *Prov. XXX, 2*, dicens: *Stultissimus sum vivorum, et sapientia hominum non est mecum.* Contemplabantur Moyses, Prophetæ et Apostoli, sed humiliabant se cum illo, de quo, *Thren. III, 28*, dicitur: *Sedebit solitarius, et tacebit, quia levavit super se. Ponet in pulvere os suum, si fortè sit spes.* Contemplabatur denique super omnes B. V. Maria in facto Dominicæ Incarnationis, *Luc. 1*, et tamen infra omnes se humi-

liabat, v. 38, dicens : *Ecce ancilla Domini*. Patet 2° ex PP. S. Climacus, *Scal. gr.* 25, ait : « Absque prædictionibus quidem et illustrationibus, signisque et prodigiis salute plurimi potiti sunt : sine humilitate autem nemo unquam cœlestem thalamum ingreditur. Illorum enim hæc fida custos : hanc verò illa in his, qui leviores sunt, sæpe necaverunt. » S. Dorotheus, *Serm.* 2, docet : « Anima nostra, quantò plures fructus attulerit, tantò magis humiliatur : nam viri sancti, quantò propius ad Deum accedunt, tantò se iniquiores agnoscunt. Item S. Benedictus, *Reg.*, c. 7, ait, per humilitatem, velut scalam Jacob, ascendendum et descendendum esse, « exaltatione descendere, et humilitate ascendere. » Et S. Bernardus, *Tr. de grad. humil.*, considerans in summitate hujus scalæ Dominum clamantem, ut laborantes ad se veniant et reficiantur, exponit *humilitatem*, per quam ascendere oportet : quam etiam commendat, *Serm.* 13 et 45 *in Cant.* Et S. Anselmus, *Hom.* 4 *in Matth. post. med.*, ait : « Omnes Sancti, cùm in Dei virtute proficiunt, quantò magis divinitatis interna conspiciunt, tantò magis se nihil esse cognoscunt : quia quamvis homo ad intelligenda sublimia levatur, ex contemplatione tamen Majestatis Dei, infirmitatem suæ conditionis intelligit, et quasi statum non habet, qui se ante Dei oculos pulverem et cinerem videt. » S. Theresia, c. 38, *Vit. post. med.*, ait : « Res est admodum frequens, cùm aliquo favore vult me Dominus recreare, annihilare me primùm in me ipsâ : id verò fit, nî fallor, ut clariùs videam, quàm longè sim a promerendo talia. » 3° Ratio est, quia cùm contemplatio sit donum Dei, ratio etiam reddenda de eo crescit; unde infert S. Gregorius, *Hom.* 9 *in Evang.* : « Tantò ergo esse humilior, atque ad serviendum Deo promptior quisque debet ex munere, quantò se obligationem esse conspicit in reddendâ ratione. » Quare etiam Deus hujusmodi contemplativis sæpe derelictiones immittit, ut eos in humilitate contineat.

§ 298.

MEDIA HUMILITATIS ACQUIRENDÆ.

— PRIMUM : HUMILITAS INTELLECTUS SEU COGNITIO SUÏ.

Porro *media* pro obtinendâ et ritè exercendâ *humilitate* magis utilia sequentia sunt. *Primum* est humilitas intellectûs, seu cognitionis, sive *cognitio sui*, non suï solius, sed simul Dei, vel suï relativè ad Deum. Hanc præscribit 1° S. Scriptura, *Gal.* VI, 3 : *Si quis existimat se aliquid esse, cùm nihil sit, ipse se seducit*. Vult insuper ut cognoscamus nostrum nihilum. *Ps.* XXXVIII, 6 : *Substantia mea tanquam nihilum ante te*. Nostram paupertatem, *Thren.* III, 1 : *Ego vir videns paupertatem meam*. Agnoscamus nos nihil ex nobis habere, *I Cor.* IV, 7 : *Quid habes, quod non accepisti?* 2° Accedunt PP. S. Climacus, *in Scal. gr.*, 25 : « Qui seipsum ex intimo animi sensu novit et affectu, jam in terrâ seminavit : nam si ita seminemus, fieri non potest ut floreat humilitas. » S. Bernardus, *Serm.* 42 *in Cant. sub med.*, ait : « Si temetipsum intus ad lumen veritatis et sine dissimulatione inspicias, et sine palpitatione dijudices, non dubito quin humiliaris et tu in oculis tuis, factus vilior tibi ex hac verâ cognitione tuï. » Et S. Bonaventura, *Proc.* 6 *Relig.*, c. 18, hoc *ex ratione probat*, dicens : « Duo sunt quæ admonent nos ut simus humiles. Quod sumus non enim habemus aliquid ex nobis, nec ex nostris meritis, et ideo non oportet extolli, quia alienæ potestatis et bonitatis est, quidquid boni sumus et habemus : et ideo ille solus extollendus est, cujus gratiâ sumus id quod sumus. Quod non sumus similiter monet nos humiliari : quia vana et inanis est gloria, extolli de eo quod non est. » Et denique ex historiâ cæci nati concludit : « Ex luto visum recipit, qui ex conditione propriæ fragilitatis seipsum humiliatus agnoscit. » Atque ex hac suï verâ cognitione illud Sanctorum axioma fluxit, quo putabant et dicebant se nihil boni habere, se esse peccatores, et quidem maximos, uti S. Paulus aiebat, *I Tim.* I, 15 :

Quorum primus ego sum. Plura de hac cognitione sui dabunt Blosius, in *Spec. spir.*, c. 8; in *Instit. spir.*, c. 2; Rodericus, in *Exerc. perf.*, p. 2, tr. 3, c. 6; Pinamonti, in *Spec. non fallac.* etc.

QUOMODO SANCTI SE MAXIMOS PECCATORES DICERE POSSINT.

SCHOLIUM. Quæritur quomodo in veritate Sancti affirmare poterint, se nihil boni habere, esse peccatores et peccatorum maximos. Ad hanc quæstionem respondet Abbas Joseph apud Cassianum, *Collat.* xvii, c. 23, licere, imò perfectionis esse, uti, ex humilitate, mendacio, ad tegendam continentiam in cibo; quam sententiam multorum in Syria Solitariorum fuisse probat Thomasinus, *Tr. de verit. et mend.*, p. 1, c. 10, qui eam etiam cum Gazæo, in *Comment. ad Cass.*, pluribus refutat, quia mendacium est intrinsecè malum, nec ob ullam causam licitum. Responderi potest cum P. Reguerà, *Theol. Myst.*, t. 1, p. 895, n. 651: Ejusmodi expressiones verificari in sensu comparativo et moraliter, quia in ordine ad mores, et ad placendum Deo anima sancta, maximè sub lumine contemplationis, sic se ex unâ parte Dei beneficiis, ex aliâ verò suâ ingratitudine, defectibus et peccatis gravatam videt, ut ad id solummodo attendens, quo se multipliciter fœdatam, et quod periculum animæ ejus creare potest, agnoscit, vix curet et attendat, quid mali alii faciant, quos facilè excusat, prout potest, dum cum Deo maximo suo benefactore seipsam turpissimè deficientem comparat. Unde Sancti in sensu morali verissimè dicere possunt, se nihil boni habere, nimirum ex parte suæ cooperationis, sine quâ nulla est bonitas moralis, et quam vix ullam, aut moraliter nullam in se agnoseunt. Item esse peccatores, nimirum in defectibus saltem quotidianis, quos vident ut incredibiliter deformes comparativè ad obligationem suam erga Deum: esse denique maximos peccatores, scilicet comparativè ad id, quod debuissent facere, ob quod defectus proprios omnibus alienis sceleribus turpiores reputant. Vide Ludov. a Ponte, *Tr. 4, Duc. spir.*, c. 3, § 3; Alvarez, t. 2, l. 4, p. 4, c. 5; Rodericum, *Exerc. perf.*, p. 2, Tr. 3, c. 3, 4.

§ 299.

SECUNDUM REMEDIUM HUMILITAS AFFECTUS.

Secundum remedium est *humilitas voluntatis*, vel affectus: « quâ quis ex intimâ cognitione majestatis Dei et reverentiâ erga eum atque ex verissimâ notitiâ vilitatis et nihilitalis suæ seipsum vilipendit, despici vult et in extremo loco infraque pedes omnium se constituit... Quæ humilitas affectionis nascitur ex humilitate cognitionis, sive ex cogitione sui. » Ita Alvarez de Paz, t. 2, l. 4, p. 1, c. 1. Patet 1° ex S. Scripturâ, *Matth.* xi, 29: *Discite a me, quia mitis sum, et humilis corde.* *Luc.* xiv, 10: *Recumbe in novissimo loco.* I *Petri* v, 6: *Humiliamini igitur sub potenti manu Dei.* Pro Patribus sufficiat 2° S. Bonaventura, *L. de Perfec. vitæ*, c. 2, docens: « Qui vult defectus proprios cordis oculo contemplari, necesse est, verè humiliari sub potenti manu Dei. Ideo te famulum Christi admoneo, ut cognitione tuorum defectuum adeptâ, valde humilies spiritum tuum, et tibi ipsi vilescas. » Et, *Proc 5 Relig.*, c. 8, monet: « ut semper et intus, et apud et extra coram hominibus, in omnibus humiliet se et deprimat, in suâ existimatione intrinsecus, in verbis, in gestibus et in omni facto suo novissimum locum eligat, sicut fuerit opportunum. » Quò spectant etiam illi tres gradus humilitatis, quos, *Proc.* 6, c. 22, assignat. 1° Quòd homo juxta cognitionem vilitatis suæ se spernat; 2° Quòd patienter ferat, imò desideret sperni ab aliis et honores refugiat; 3° Quòd etiam in magnis honoribus, virtutibus et donis in nullo se extollat, sed Deo totum tribuat. Rationem *primi* dat S. D.: « Ne mentiatur, se sibi esse majorem, quâcumque dignitate fulgeat, et non elevant se supra se. » *Secundi*: « Quia veritatem amat et se privato amore non diligit contra veritatem, ideo desiderat ab aliis reputari talis, qualem se reputat, vilem scilicet et vitiosum et ignobilem et qualem in veritate cognoscit, in quantum credit agnoscendi non obesse. *Tertii*: « Quia hæc est humilitas

perfectorum, qui quantò majores sunt, tantò magis se humiliant in omnibus, in sensu, in affectu, in verbo, in actione, in habitu. »

§ 500.

TERTIUM EST QUOD RELIQUA DONA SINE HUMILITATE
NON PROSINT, IMO OBSINT.

Tertium medium est, animo altè infigere quod sine humilitate mentis et cordis, sive incipienti, sive proficienti, sive perfecto reliqua dona nil prosint, imò potius in ruinam cedant. Nam, *Luc. xiv, 11*: *Omnis, qui se exaltat, humiliabitur, et qui se humiliat, exaltabitur.* Quippe *Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.* *Jaco iv, 6.* Uti in Pharisæo et Publicano, *Luc. xviii*, apparet. Id quod confirmat S. Isidorus, l. 2 *Synom.*, c. 5, dicens: « De excelso gravior casus est, de alto major ruina est... Humilitas autem casum nescit, humilitas casum non novit, humilitas ruinam nunquam incurrit, nunquam lapsum passa est humilitas. » Et S. Thomas a Villanovâ, *Conc. de S. Mart.*, post. med, ait: « Tolle humilitatis fundamentum, et omnis virtutum fabrica subito ruit. » Rationem dat S. Thomas Aquin., 2, 2, q. 181, a. 5, ad 1: « Sicut fides est aliquid primum in virtutibus directè, ita humilitas est aliquid primum per modum removentis prohibens, in quantum scilicet expellit superbiam, cui Deus resistit, et præbet hominem subditum, et patulum, ad suscipiendum influxum gratiæ. »

§ 501.

QUARTUM: HUMILITAS INTERNA ET EXTERNA.

Quartum medium est, ut humilitas interna cum externâ conjungatur, quia nec externa sine internâ, nec interna sine externâ per sui signa sufficit. Pro priori parte habetur textus, *Eccli. xix, 23*: *Est qui nequiter humiliat se, et interiora ejus*

plena sunt dolo. Et ex PP. S. Ambrosius, *Ep. 2, ad Constant.*, in med., ait: « Multi habent humilitatis speciem, sed virtutem non habent: multi eam foris prætendunt et intus impugnant. » Rationem dat S. Augustinus, *L. de SS. Virg.*, c. 43, dicens: « Non debet simulare humilitatem, sed exhibere; nam simulatio humilitatis major superbia est. » Pro alterâ parte habetur textus, *Joan. xiii, 15*: « Quando Christus in lotionem pedum humiliationem externam nos docuit, dicens: *Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci vobis, ita et vos faciatis.* Ubi S. Augustinus, *Tr. 58, in Joan.*, ait: « Didicimus, fratres, humilitatem ab excelso: faciamus invicem humiles, quod humiliter fecit excelsus. Magna est hæc commendatio humilitatis, et faciant hoc sibi invicem fratres etiam opere ipso visibili. » Rationem dat S. Bernardus, *Ep. 87*, vers. fin.: « Quia humiliatio via est ad humilitatem, sicut patientia ad pacem, sicut lectio ad scientiam. Si virtutem appetis humilitatis, viam non refugas humiliationis: nam si non poteris humiliari, non poteris ad humilitatem pervenire. »

§ 502.

QUINTUM: DISCRETIO IN EXTERNIS HUMILITATIS
OPERIBUS ADHIBENDA.

Quintò. Hæc eadem externa humilitatis signa cum discretionem, habitâ ratione simplicitatis columbæ simul cum prudentiâ Evangelicâ serpentis exhibenda sunt: id quod sub apparenti contradictione, divinâ tamen concordia, duplici illo textu Christi docemur, tum *Matth. v, 16*: *Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum, qui in caelis est.* Tum *vi, 1*: *Attendite, ne justitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis.* Quos textus bene conciliat S. Gregorius, *Hom. 10, in Evang.*, dicens: « Hoc autem dico, non ut proximi opera nostra bona non videant, cum scriptum sit: *Videant opera vestra etc.*; sed ut per hoc, quod agimus, laudes exterius

non quæramus. Sic autem sit opus in publico, quatenus intentio maneat in occulto, ut et de bono opere proximis præbeamus exemplum, et tamen per intentionem, quâ Deo soli placere quærimus, semper optemus secretum. »

QUOMODO HÆC DISCRETIO SERVANDA.

SCHOLIUM. Igitur discretione et speciali spiritûs motu opus est, si qui se ex humilitate amentes et similia simulare velint: sicuti etiam nonnisi ex redundantia internæ humilitatis expedit, seipsum maximum peccatorem, aliisque probrosis titulis vocare. Item refugiendæ quidem sunt prælationes, humanæ laudes, locus honoratior, sed sine pertinaciâ, imò cum animi demissione, cedendum est, si vel obedientia, vel muneris gradus, vel ædificatio proximi ad utilitatem animarum aliud exigunt; utpote de quibus S. Augustinus monuit Eudoxium, *Ep.* 81: «Nec elatione avidâ suscipiatis, nec blandiente desidiâ respuatis.» Et S. Bernardus, *Ep.* 87, non probavit in Ogerio, quòd prælaturam a se abjecerit, non tam obtentâ, quàm extortâ licentiâ, et præferendo quietem propriam alienæ utilitati. Denique optimum est, de se nec in laudem, nec in vituperium loqui, ne humilitatis pallio vana gloria cooperiatur: sed æquo animo ferre humiliaiones a Deo, vel hominibus, verbis aut factis illatas, quia uti docet S. Salesius, p. 3 *Introd.*, c. 2: «Vera humilitas non affectat esse talis et parcat humilibus verbis; quia non solùm studet virtutes reliquas abscondere, verùm etiam et præsertim desiderat semetipsam celare.»

§ 305.

SEXTUM: HUMILITAS GRADATIM OBTINENDA.

Sextò. Licet ad humilitatem interiùs et exteriùs cum majori et majori perfectione obtinendam intentio semper dirigenda sit, in executione tamen per partes et *gradatim*, non verò uno quasi impetu et per saltum, procedendum est. Hoc enim in scalâ Jacob juxta S. P. Benedictum figuratum est. Ideoque magnus hic occidentis Patriarcha, *Reg.* VII, duodecim gradus designat, quos S. Thomas, 2, 2, q. 151, acceptat et exponit.

S. Anselmus, *L. de Similit.*, c. 109, paulò aliter septem gradus assignat. S. Bernardus, *Tr. de Grad. humil.*, duodecim gradibus humilitatis, per quos ascenditur duodecim alios gradus superbiæ, per quos descenditur, opponit. S. Bonaventura, § 288, ad tres gradus reducit. Et magis practicè Rodericius, in *Exerc. perf.*, tr. 3, c. 28, in octo partes hanc materiam distribuit, ut examini particulari adaptari possit.

§ 304.

SEPTIMUM: COGNITIO PROPRIORUM DEFECTUUM ET DONORUM DEI.

Septimò. Vera humilitas pro agnoscendis minutissimis etiam propriis defectibus et excutiendâ complacentiâ ex donis acceptis, semper oculos apertos habet, ita tamen ut *dona accepta noscere et recognoscere* non prohibeat. Exemplum hujus nobis dedit S. Paulus, I *Cor.* II, 12, ubi ait, se cum ceteris Apostolis spiritum Dei recepisse, ut sciamus quæ a Deo donata sunt nobis. Imò non potuisset ille, II *Cor.* XI et XII, urgente charitate tam præclara sibi a Deo collata dona prædicare, nisi ea cognovisset. Videri etiam potest S. Theresia, c. 10 *Vitæ*; S. Salesius, 3 p. *Introd.*, c. 5: et S. Thomas, 2, 2, q. 161, a. 3, ad 1, ait: «Illi, qui dona Dei participant, cognoscunt ea se habere.» Cujus ratio est, tum quia homo sine hac cognitione Deo gratias referre non posset; tum quia aliàs humilitas in pusillanimitatem degeneraret, nisi homo cognosceret, quòd, quò minùs in se confidit, eò potentior per liberalitatem Dei evadat; tum quia aliàs rationem pro acceptis donis reddendam humiliter non expavesceret. Verùm in hoc cautè agendum, ne quis sub prætextu gratitudinis in donis Dei sibi magis quàm Deo complaceat, et inanis gloriæ auram captet, contra quam agit Cassianus, *L. 11 Instit.*, et Climacus, *Gr.* 21. Quare nonnisi parcè et cautè quasi ad charitatem accendendam et spem erigendam et gratias agendas ad dona Dei respiciendum est, frequentius verò et libentiùs ad proprios

defectus pro humilitate conservandâ et vitandâ inani gloriâ : unde ipse S. Apostolus, II *Cor.* XII, 6, dicebat : *Parco autem* etc. ; ex quo colligit S. Gregorius, *L.* 18, *Mor.*, c. 7 : « Habebat ergo de se dicendum aliquid, qui parcit dicere. »

§ 505.

OCTAVUM : CONTEMNERE SE ET AMARE CONTEMNI.

Octavò. Summa denique humilitatis, ad quam aspirandum est, statuenda est in verè se *contemnendo et contemptus ab aliis illatos* non solum tolerando, sed etiam desiderando, imò et de illis gaudendo, in consideratione verò donorum sibi a Deo concessorum et honorum se non extollendo; ita ut quis velut experimentaliter convincatur ad habendum se pro nihilo et pro nihilo haberi velit. Hoc nimirum est illud gaudium de quo Christus, *Matth.* v, 11, ait : *Beati, cum maledixerint vobis* etc. *Gaudete et exultate.* Prout de facto experti sunt Apostoli, *Act.* v, 41 : *Qui ibant gaudentes a conspectu concilii.* Et de quo M. Avila, p. 2 *Epist.*, pag. 77, ait : « Non est, inquam, hæc sentire, solum esse Deum omne bonum, et nostrum esse malum, sed est ultra hoc alius sensus, quem ego parum sentire scio, et minùs scio loqui de illo quod sentio. »

ADHORTATIO AD HUMILITATEM.

COROLLARIUM. Contemplativi igitur humilitati maximè studeant eamque a Christo Jesu discant, qui *Matth.* xi, 29, docet : *Discite a me quia mitis sum et humilis corde.* Quippe *Semetipsum excinivit, formam servi accipiens.* Et *humiliavit semetipsum, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis.* « Si ergo ipse Dominus, infert S. Bonaventura, c. 2 *de Perf. vit.*, et magister noster, ita vilis et contemptibilis reputatus est, et non est servus major Domino suo, et discipulus non est super Magistrum; si ancilla Christi es, si discipula, vilis et contemptibilis esse debes et humilis... Rememorari debes quòd Christus humiliatus fuit usque ad vituperatissimum genus mortis, et in tantum factus est humilis, ut

quasi leprosus reputaretur : imò in tantum fuit humiliatus, ut tempore ipsius nihil vilius eo reputaretur. » Post Christum verò inter alios Sanctos contemplativi humilitatem a SS. V. Mariâ et Sanctis sui Ordinis addiscant, de quibus l. c. Bonaventura ait : « Sitis humiles, quia matrem habuistis humilem, scilicet B. Claram, humilitatis exemplar. » De B. V. Mariâ verò hæc hortatur S. Thomas a Villanovâ, *Conc.* 2 *de Annunt. sub fin.* : « Æmulamini ergo Virginis Mariæ... humilitatem. Hæc enim quæ in oculis Dei talis et tanta erat, quò magis angelicâ legatione exaltari se intellexit, eò in suâ opinione profundius se dejecit... O felicem ancillam, cui ancillantur omnia ! Beata famula, cui omnia famulantur ! Hanc imitamini ancillam, o ancillæ Christi : huic famulæ toto mentis ardore famulamini, hæc sit vobis vitæ familiare et quotidianum exemplar : hæc in oculis vestris semper et ubique versetur : hanc honorate, hanc diligite, hanc obsecrate, hanc sequimini. » Et sic ad altiores contemplationis gradus per scalam humilitatis ascendetis, quos jam nunc iterum explicare pergitur. Unde sit.

§ 506.

CONTEMPLATIO CONFORMATIVA ET RESIGNATIVA DESCRIBITUR.

Tertius gradus contemplationis seraphicæ est *contemplatio conformativa et resignativa*, in quâ anima, abnegatis plenissimè omni proprio judicio et voluntate, fideli traditione omnia sua placita et cupiditates in voluntatem divinam resignat, seque cum illâ perfectissimè conformat. Contemplationis hujus exemplum habemus in S. Paulo, quando in suâ conversione ad altissimam contemplationem ex speciali privilegio evehctus, *Act.* ix, 8 : *Surrexit Saulus de terrâ; apertisque oculis nihil videbat.* Et, 6, dicebat : *Domine, quid me vis facere?* Ubi S. Bernardus, *Serm.* 1 *de conv. S. Pauli*, ait : « Felix cæcitas, quâ malè quondam illuminati in prævaricatione, tandem in conversione oculi salubriter excæcantur... quàm pauci inveniuntur in hac perfectâ obedientiæ formâ, qui suam ita abjecerint voluntatem, ut ne ipsum quidem cor proprium habeant, ut non quid ipsi, sed quid Dominus velit, omni horâ requirant. »

EFFECTUS EJUS.

SCHOLIUM. Contemplationem resignativam ita explicat per effectus suos P. Godinez, *Prax. Th. Myst.*, l. 6, c. 4: «Sicuti vitriarius ex massâ vitri bene per ignem præparatâ et purificatâ, omni terrestri opacâ materiâ exclusâ, modò frustum in figuram Virginis, Martyris aut alterius sancti Confessoris ad libitum efformat; ita Deus, quando invenit voluntatem ita mollem, puram, teneram, sine desideriis et affectibus ad res transitorias, adeo in intentione puram, in abnegatione nudam, in humilitate solidè fundatam, repentè illi quamdam angelicam subtilitatem in intelligendo et seraphicum incendium in amando communicat, ita ut in animâ hoc divino calore succensâ exurgant desideria martyrii patiendi pro dilecto, se plus et ampliùs pœnitentiis cruciandi, æstimatio divinatorum, et humanorum contemptus, ut gustum dilecti sui purâ cum obedientiâ expleat. Tunc anima attentissima perstat, exploratura quid dilectus suus velit, quidque illi placeat: quòd si Deus velit, ut tormenta perferat, illa ipsi sapiunt, honores illi videntur opprobria; vestes viles et laceras, pretiosas telas reputat; jejunia, cilicia, flagella pro exiguâ pœnitentiâ habet. Quòd si Deus illi demonstraret futuram esse suam voluntatem ut in infernum iret, hoc supposito libentiùs in infernum quàm in cœlum pergeret. Quinimo tunc simplici intuitu tormenta damnatorum, etiam cognatorum et amicorum, percurrendo non tristatur, sed potiùs lætatur, quòd divina voluntas in omnibus adimpleatur.» Verùm de hoc ultimo affectu, ne limites sanæ doctrinæ excedat, speciales regulæ observandæ, quas nunc explicabimus.

§ 307.

REGULÆ PRO AFFECTU EUNDI IN INFERNUM PRO CONTEMPLATIVIS QUI, ETC. PRIMO: EUM SUBINDE ELICERE POSSUNT.

Primò igitur in contemplatione seraphicâ conformativâ, inspirante singulariter Deo, *extraordinarii hujusmodi divini amoris affectus*, eundi in infernum, gaudendi de tormentis damnatorum, etiam cognatorum, eò quòd divina voluntas ita adimpleatur, elici possunt et expediunt. Probatur 1° ex S.

Scripturâ ab exemplo Moysis, qui, *Exod. xxxii*, 32, in hunc affectum erupit: *Aut dimitte eis hanc noxam, aut si non facis, dele me de libro tuo quem scripsisti.* Item ab exemplo S. Pauli, *Rom. ix*, 3: *Optabam ego ipse anathema esse a Christo pro fratribus meis.* Qui fuerunt affectus heroicæ charitatis, preferentis amorem proximi propter Deum in aliquo verò sensu tormentis inferni, uti cum S. Chrysostomo et aliis Cornelius a Lapide exponit. Idem patet ab exemplo senis Eleazari, *2 Mach. vi*, 23, dicentis, ne defectum a fide simularet: *Præmitti se velle in infernum.* Quia uti ait Ludovicus a Ponte, *Exhort. ix*, § 2: *Mille gehennas charitas pateretur, ne Deo ulla inferretur injuria, et pro jam a se illatâ;* 2° Patet ex PP. S. Chrysostomus, *Hom. 16, Rom.*, ait: «Qui igitur fit ut preceris, S. Paule, anathema esse, et alienationem quæras ac divortium tantum, post quod inveniri aliud non queat? Quoniam, inquit, etiam atque etiam vehementer illum amo.» Conveniunt alii PP. in Moyse et S. Paulo excessui charitatis præfatos affectus tribuentes: S. Augustinus, *L. 2 quest.*, q. 147; Cassianus, *Collat. 23*, c. 6; S. Bernardus, *Serm. 12, in Cant.*; S. Thomas, *in c. 9, Rom., lect. 1*; S. Bonaventura, *in 4 de 7 Itiner. æter.*, d. 5, a. 2, sub fin.; Item S. Anselmus, *in Similit.*, c. 191, hunc affectum exprimit: «Si hinc peccati pudorem, et illinc cernerem inferni horrorem, et necessariò uni illorum haberem immergi, priùs me in infernum mergerem, quàm peccatum in me immitterem. Mallem enim purus a peccato et innocens gehennam intrare, quàm peccati sorde pollutus cœlorum regna tenere: cùm constet solos malos in inferno torqueri et solos bonos in æternâ beatitudine foveri.» Alios ejusmodi affectus in actis SS. videre licet quos etiam Alvarez, t. 3 de *Vit. sp.*, l. 4, p. 3, c. 12, et Nierembergii, *in Flammis div. amor.*, § 3, approbant. 3° Ratio est. Malum pœnæ eligi potest et debet ad vitandum malum culpæ juxta S. Thomam, 1 p., q. 48, a. 6. Quia malum culpæ est malum simpliciter, cùm repugnet Deo secundùm se et rectæ rationi; malum verò pœnæ est secundùm quid, quòd per se non est contra rectam rationem, estque solùm incommodum ipsi homini. Ergo

etiam pœna inferni est potius eligibilis, quàm culpa peccati pro casu, quo quis ad unum ex his duobus teneretur; et consequenter etiam pœna inferni majori cum perfectione esset eligibilis in casu, quo quis, etsi non teneretur ex præcepto, agnosceret tamen majus esse Dei beneplacitum. Deinde quilibet homo, ut perfectè sit contritus, tenetur sub gravi peccata gravia ita efficaciter aversari, ut saltem virtualiter velit potius sustinere pœnas æternas quàm peccare: ergo etiam anima perfecta potest idipsum non solum virtualiter, sed etiam expressè velle non tantum pro peccato vitando, sed etiam exsequendo majori Dei beneplacito, operando magis perfectè, quàm tenetur.

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

SCHOLIUM. Dicis 1° Casum esse de falso supposito, quòd Deus discernat animam innocentem detrudere in infernum, quia videtur esse crudelitas, injustitia et desperatio, adeoque etiam peccatum est ab inferno inseparabile. Ergo dictus affectus a Deo inspirari nequit. *Resp.* Casus quidem est absolutè impossibilis, si spectetur cum omnibus circumstantiis præsentis inferni, ideoque absolutè loquendo infernus non est eligibilis, sive ad peccatum vitandum, sive ob majus Dei beneplacitum. Verum, hoc non obstante, ex hypothesis considerari potest infernus, ut purè torquens et procul ab omni peccato, et cum potentiâ Deo placendi, eumque amandi, sub quâ conditione eligi et acceptari potest: in quo supposito affectus ille non esset inutilis, sed serviret ad ponderandam gravitatem culpæ, ad excitandum odium peccati, et exprimendam charitatem heroicam erga Deum. 2° Affectus gaudii respectu torturæ damnatorum, etiam cognatorum, non cohæret cum præcepto diligendi proximum sicut seipsum, quia de suâ propriâ damnatione gaudere non licet. *Resp.* Affectus hic spectat ad volitum formale, in quo cum illo justitiæ divinæ effectum quatenus talis est, et cum ejus voluntate conformari, et de divinâ gloriâ exinde in Deum resultante lætari debemus; sicuti etiam Beati de pœnis damnatorum, etiam cognatorum suorum lætantur. 3° Quòd quis pro salute proximorum vellet potius inferni pœnas et privationem beatitudinis sustinere, est contra charitatem ordinatam, juxta quam in spiritualibus magis homo debet diligere seipsum, quàm proximum. *Resp.* Hic affectus iterum solum tenet conditionatè, puram pœnam inferni conside-

rando: sicuti igitur ex dictis hoc optare licet ob amorem perfectissimum majoris divini beneplaciti, sic etiam ob amorem proximi propter Deum. Nec ordo charitatis per hoc perturbatur, qui juxta S. Thomam, 2, 2, q. 26, a. 4, in med.: homo tantum non debet « pati detrimentum peccando, ut proximum liberet a peccato. »

§ 308.

SECUNDO: AFFECTUS ISTI EXTRAORDINARII IMPERFECTIS NON EXPEDIUNT.

Secundò. Hujusmodi tamen *extraordinarii affectus* animabus *imperfectis non expediunt*. Probatur 1° ex iisdem S. Scripturæ textibus, § 304, allegatis, qui ab interpretibus solummodo ut expressiones virorum valde perfectorum Moysis, Pauli et Eleazari approbantur; 2° Ita sentiunt PP. S. Chrysostomus, *Hom. 16 ad Rom.*, ait: « Quoniam procul ab hoc amore Pauli absumus, ne animi quidem cogitatione hæc complecti possumus. » Rupertus, l. 4, c. 30 in *Exod.*, inquit: « Divitias animi ejusmodi nos frigidi atque inopes ignoramus: et idcirco cum legimus, illum anathema se esse obtentum pro fratribus, istum de libro Dei deleri se concedentem, aut dicta dissimulamus, aut in sensum exilem gravissimè prolata detorquemus. » Richardus Victorin. *L. de grad. violent. Charit.*, hunc affectum solum in supremo gradu charitatis violentæ, et veluti amentię, admittit, cum quo etiam S. Bonaventura, 4, et *Itiner. æternit.*, d. 5, a. 2, et S. Anselmus, Alvarez et Nierembergii, § 304, citati expressè de perfectis loquuntur; 3° Ratio petitur ex S. Thomâ, *Quodlib. 1*, a. 9, juxta quem et communem Theologorum, ut amor Dei et odium peccati, alique actus sint sufficienter perfecti, sufficit quòd sint appetitivè super omnia; sed ad hoc non requiritur, imò in animabus imperfectis sæpe non expedit, ut *ly super omnia*, velut excessus respectu pœnarum gravissimarum, etiam æternarum, per formales comparationes exprimitur; tum quia ad hoc implicitus et genericus affectus super omnia sufficit: tum quia ad singula in particulari descendere,